

ADVIES

Buitengebied regio Zenne-Dijle-Pajottenland

De Vlaamse Jeugdraad adviseert het eindvoorstel over de gewenste ruimtelijke structuur van de buitengebiedregio Zenne-Dijle-Pajottenland in het kader van de afbakening van gebieden voor landbouw, natuur en bos. We bekeken het eindvoorstel vanuit het oogpunt van kinderen, jongeren en hun organisaties en geven suggesties om het eindvoorstel jeugdriendelijker te maken.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
5 november 2008	ADVIES 08/33

Buitengebied regio Zenne-Dijle-Pajottenland

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 5 november 2008 onder voorzitterschap van Stefaan Marien en waarbij aanwezig waren:

Kurt Beheydt, Lien Boutsen, Lieven Casteels, Katleen Claessens, Kara Eestermans, Toon Fonteyne, Bruno Houthoofd, Stijn Jacobs, Kurt Janssens, Mieke Nolf, Tom Van den Borne, Elisabeth Van der Plaetsen, Tess Van Deynse, Eva Vereecke, Caroline Verschueren, Jasper Ysebaert

Brengt *unaniem* het volgende advies uit:

1. Inleiding

Voor kinderen en jongeren is het buitengebied met zijn open en groene ruimte onmisbaar. Kinderen en jongeren hebben behoefte aan toegankelijke ruimte om te spelen, af te spreken met vrienden, activiteiten te organiseren, rond te hangen,...

Uit divers onderzoek blijkt dat 'buiten spelen' een positief effect heeft op de psychische, fysieke en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren geven ook zelf aan dat ze 'buiten zijn' als een meerwaarde ervaren: veel ruimte, bewegingsvrijheid, veel kansen op ontmoeting, ruimtelijke spelaanleidingen, manipuleerbare ruimte, uitdagingen,...

Met dit advies willen we wijzen op de manier waarop kinderen en jongeren van de ruimte gebruik maken. Zij laten zich namelijk niet opsluiten in één gebied, maar doen eerder aan een soort medegebruik. Het is belangrijk hen de vrijheid en de mogelijkheden te geven zich op die manier verder te kunnen ontplooiën.

Waar mogelijk wordt verwezen naar de paginanummers van de nota. Voor onze algemene visie en aanbevelingen verwijzen we graag naar ons reeds eerder doorgestuurd antwoord op de vragenlijst voor de opmaak van de verkenningsnota en het advies op de verkenningsnota.

2. Hoe kwam dit advies tot stand?

De Vlaamse Jeugdraad is de officiële adviesgever voor de buitengebieden. De opmaak van dit advies was echter geen zaak van de Vlaamse Jeugdraad alleen. We deden beroep op de expertise binnen Steunpunt Jeugd.

In het kader van een overleg met diverse jeugdactoren¹ inzake ruimtelijke ordening werd een handleiding opgemaakt waarmee lokale jeugdactoren zelf ook aan de slag kunnen om dit thema op te nemen. De handleiding werd verspreid naar de jeugdconsulenten via de nieuwsbrief van VVJ, via een gerichte mailing naar betrokken jeugddiensten en naar de leden van de lokale jeugdraden via een mailing van Ondersteuning Lokale Jeugdparticipatie (OLJP). Voor deze regio kregen we een reactie uit de gemeente Wemmel. We vragen om hier in de verdere ontwikkeling expliciet rekening mee te houden.

3. Het advies

3.1 Vrijwaren van samenhangende landbouwgebieden en ruimtelijk ondersteunen van beroepslandbouw (p.7/54)

Het ruimtelijk beleid is erop gericht nieuwe niet-agrarische functies die het functioneren van de landbouw op termijn zouden kunnen belemmeren, te weren in het agrarisch gebied. Recreatieve vormen van landbouw kunnen in structureel aangetaste agrarische gebieden, onmiddellijk aansluitend bij de woonkernen, waar ook ruimte blijft voor beroepslandbouw en groenstructuren. ... Dergelijke structureel aangetaste gebieden komen vooral voor in het stedelijk gebied rond Brussel.

Wij willen vragen om zachte vormen van recreatief medegebruik (fietsen, wandelen en spelen) expliciet aan te halen als een functie die verenigbaar is met de agrarische hoofdfunctie.

Aan de rand van woonkernen is recreatieve ontsluiting een belangrijke factor voor jeugd. We willen er dan ook voor pleiten om de uitbouw van een tragewegennet op te nemen in de beleidsdoelstellingen.

Een differentiatie i.f.v. de bebouwingmogelijkheden laat toe om de ruimtelijke spreiding van gebouwen te beheersen. Het aanduiden van bouwvrije gebieden kan bijdragen tot het behoud van het aaneengesloten karakter van cultuurgronden voor grondgebonden landbouw. Bij de afbakening van bouwvrije zones wordt rekening gehouden met uitbreiding van bestaande exploitaties.

Het is niet duidelijk of het bij 'uitbreiding van bestaande exploitaties' enkel gaat om landbouwbedrijven, of dat hier ook rekening gehouden wordt met andere functies. We zouden dit graag verduidelijkt zien in de tekst en pleiten ervoor om ook rekening te houden met mogelijke uitbreiding voor andere voorzieningen zoals jeugdinfrastructuur, sport, toeristische exploitaties, voor zover zij uiteraard de draagkracht van het gebied niet overschrijden en de landbouwfunctie niet in gedrang brengen.

Binnen de gebieden van de agrarische structuur moet de nodige ruimte gelaten worden voor structurele bedrijfsveranderingen. Een differentiatie van het agrarisch gebied in functie van teelten is daarom niet nodig. Een economische diversificatie, verbreding in functie natuur- en landschapsbeheer of omschakeling van landbouwbedrijven naar toeristisch-recreatieve activiteiten, waarbij zowel het behoud als kwalitatieve hedendaagse ontwikkeling van het erfgoed vooropstaat, moet ondersteund worden door een aangepast en gebiedsgericht ruimtelijk beleid.

De mogelijkheid voor omschakeling naar toeristisch-recreatieve activiteiten kunnen we vanuit de jeugdsector alleen maar toejuichen. Er is een grote vraag naar bijkomende kampplaatsen en jeugdlogies, die bij voorkeur gelegen zijn in de open ruimte. We willen hierbij ook aandacht vragen voor de problematiek van de bestaande zonevremde jeugdverblijfcentra. Dit planningsproces biedt immers een uitstekende gelegenheid om hiervoor een oplossing te voorzien bij het opmaken van Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP's) voor de actiegebieden.

3.2 Behoud en versterking van de bestaande natuurcomplexen binnen een netwerk (p.8/54)

Behoud van deze elementen en hun verbindingsfunctie moet gegarandeerd blijven. Recreatief medegebruik van een aantal van deze verbindende structuren als trage wegen voor functioneel verkeer of in het kader van toeristisch-recreatieve netwerken kan samen gaan met de ecologische en landschappelijke functie.

¹ Steunpunt Jeugd, Ondersteuningsstructuur Lokale Jeugd Participatie (OLJP), Vlaamse Vereniging Jeugddiensten en –consulenten (VVJ), Vlaamse Vereniging voor Provincies (VVP), Kind en Samenleving en Vlaamse Jeugdraad

We zijn blij dat trage wegen hier expliciet aangehaald worden. De opname hiervan in toekomstige gewestelijke RUP's kan een grote meerwaarde betekenen voor de mogelijkheden op het vlak van jeugdrecreatief medegebruik. We pleiten dan ook voor een goede opvolging in de actiegebieden.

3.3 Behoud en versterking van bestaande bos- en parkstructuur (p.8/54)

Bij de regionaal- en kleinstedelijke gebieden wordt de mogelijkheid én de wenselijkheid onderzocht om stadsbossen en/of speelbossen te realiseren. De bossen zouden moeten aansluiten bij bewoonde kernen en moeten voldoende groot zijn om hun multifunctionele opdracht te kunnen dragen. In de ruime rand rond Brussel wordt vanuit de bestaande bos-, park- en groenstructuren in het kader van het Breughelproject gewerkt aan de realisatie van een 'groene gordel'.

We juichen de mogelijke afbakening van speelzones en stadsbossen in elk geval toe. We willen voor de verdere uitwerking in de actiegebieden de nadruk leggen op een integrale benadering van speelmogelijkheden voor de jeugd. Geen speeleilandjes of speelreservaten, maar een constante aandacht voor speelvriendelijkheid. Zeker bij de realisatie van stadsbossen en stadsrandbossen of ander openbaar groen.

Op het stadsbos Kauwendaal na zijn er nog geen concrete aanzetten voor de realisatie van stads- of speelbossen gegeven bij de gewenste ruimtelijke structuur. We hopen dan ook dat deze beleidsdoelstelling toch meer uitgewerkt zal worden.

3.4 Behoud van gave natuurlandschappen en structurerende landschapselementen (p.9/54)

Behoud van de herkenbaarheid van deze structurerende reliëfelementen, bakens en waardevolle landschap- en erfgoedelementen, evenals de architecturale kenmerken van het bouwkundig erfgoed en historische nederzettingen staat voorop. Op die manier kan het ruimtelijk beleid bijdragen tot het behoud van de eigenheid en identiteit van de streek en kunnen ecologische of toeristisch-recreatieve kwaliteiten versterkt worden. Nieuwe ontwikkelingen of functiewijzigingen moeten de regionale identiteit van een gebied kunnen versterken en landschappelijk ingepast worden. Recreatief medegebruik van een aantal lijnvormige landschapselementen als trage wegen voor functioneel verkeer of in het kader van toeristisch-recreatieve netwerken moet mogelijk zijn.

We willen bij de opmaak van RUP's recreatief medegebruik laten opnemen als onderschikte functie, die steeds mogelijk is onder dezelfde voorwaarden als nieuwe ontwikkelingen en functiewijzigingen.

3.5 Toeristisch-recreatieve ontsluiting van de open ruimte (p.10/54)

Het agrarisch gebied in de regio Zenne-Dijle-Pajottenland heeft een belangrijke toeristisch-recreatieve waarde, vooral gericht op zacht recreatief medegebruik (fietsen, wandelen...) en kleinschalig plattelandstoerisme (logies, opwaardering van cultuurhistorisch erfgoed...) gekoppeld aan toeristisch-recreatieve netwerken, cultuurhistorische routes en de bos- en groengebieden.

Wij juichen toe dat de mogelijkheden voor plattelandstoerisme hier expliciet benoemd worden. We willen er voor pleiten om dit – ook in de formulering – uit te breiden naar jeugdrecreatie in al zijn vormen en dus ook mogelijkheden te voorzien voor jeugdlogies, bivakplaatsen, kamphuisen,...

Het ruimtelijk beleid draagt bij tot de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve netwerken door ruimte te creëren voor laagdynamische toeristisch-recreatieve herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied. De inrichting van het agrarisch gebied kan bijdragen tot het ontsluiten van de erfgoedbakens en kansen bieden voor verbreding of heroriëntering van de landbouwactiviteiten naar toerisme en recreatie. Het cultureel erfgoed vormt een aanknopingspunt voor toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Door de cultuurhistorische gebouwen en sites te ontsluiten, kan bijgedragen worden aan het behoud én aan een hedendaagse ontwikkeling van het cultureel erfgoed die de identiteit van de regio kan versterken.

...

Hoogdynamische toeristisch-recreatieve activiteiten worden maximaal ingepast in of aansluitend bij de kernen en stedelijke gebieden en zijn niet gewenst in de open ruimte. Een gedifferentieerd recreatief medegebruik van waardevolle natuur- en/of landschapscomplexen moet in overeenstemming zijn met de ruimtelijke draagkracht van deze gebieden.

Gezien de aanvulling in het besluit van de Vlaamse Regering van 28 november 2003 tot bepaling van de toelaatbare functiewijzigingen voor gebouwen, gelegen buiten de geëigende bestemmingszone aangaande jeugdlogies, willen wij ervoor pleiten om kleine jeugdlogies in dit kader aan te duiden als een laagdynamische activiteit.

Bij "laagdynamische toeristisch-recreatieve voorzieningen en herbestemmingen van bouwkundig erfgoed op maat van het landelijk gebied" horen ons inziens ook voorzieningen voor jeugdrecreatie en educatie, en jeugdinfrastructuur.

3.7 Lokale input

Voor de opmaak van gewestelijke RUP's in de actiegebieden, hebben we van de jeugddienst van de gemeente Wemmel enkele specifieke aandachtspunten gekregen:

De gemeente werkt aan het project Speelbos X. Een eerste voorstel was om dit te situeren in natuurgebied naast de ring. Dit voorstel werd afgekeurd op de gemeenteraad wegens te ver van het centrum van Wemmel. Wat wel goedgekeurd is, is dat dit gebied (dat waarschijnlijk in erfpacht komt bij de gemeente) in groenbeheer aan natuurpunt wordt gegeven. Het Speelbos heeft een andere bestemming gekregen namelijk in de Motte. Aangezien die locatie in de jaren 1920 tot 1960 een stort is geweest, heeft het schepencollege besloten om een grondig bodemonderzoek te vragen vooraleer deze piste verder uit te werken.

De gemeente is bezig met een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) zonevremde sportinfrastructuur, waar als voorbeeld de gebouwen van de Franstalige scouts gelegen in Schoondal geregulariseerd kunnen worden.

We hopen dat bij de opmaak van gewestelijke RUP's op het grondgebied van de gemeente Wemmel deze punten zullen meegenomen worden in het overleg.

4. Tot slot

Tot slot willen we nog enkele bemerkings meegeven voor het verdere verloop van dit planningsproces, namelijk de verdere uitwerking van de actiegebieden via gewestelijke RUP's. Zoals eerder aangehaald, is jeugd een bijzondere gebruiker van de open ruimte, die tegelijk een zwakke positie heeft als actor in het planningsproces. Daarom willen we ervoor pleiten om kinderen en jongeren als belangengroep een bijzonder plaats te geven. Wij reiken dan ook graag de hand uit naar ruimtelijke ordening.

Er zijn heel wat manieren waarop binnen een ruimtelijk uitvoeringsplan ruimte kan gemaakt worden voor kinderen en jongeren. De meest efficiënte manier om dit te doen is zonder twijfel het **'jeugd vriendelijk' maken van de voorschriften**. De recent goedgekeurde **typevoorschriften voor gewestelijke RUP's** zijn hiervan een mooi staalkaartje. In heel wat bestemmingsgebieden is expliciet aan jeugd gedacht (in het bijzonder voor 'wonen', 'bosgebied', 'gemengd open ruimtegebied', 'recreatie', 'gemeenschaps- en openbare nutsvoorzieningen'). Voor de andere gebiedscategorieën bieden de bepalingen rond 'recreatief medegebruik' een impliciete mogelijkheid om meer kleinschalige voorzieningen voor jeugd vergunbaar te maken. We hopen dat de typevoorschriften gebruikt worden in de op te maken RUP's of dat in de voorschriften van de op te maken RUP's op dezelfde wijze aandacht zal besteed worden aan de mogelijkheden voor kinderen en jongeren.

Daarnaast zijn er nog heel wat lokale knelpunten die door opname in een gewestelijke RUP een goede **planologische oplossing** kunnen krijgen. We denken daarbij onder meer aan mogelijkheden voor het oprichten **van kamphuizen, zonevremde (sport- en) jeugdinfrastructuur, bevestiging en bescherming van trage wegen ...** We pleiten ervoor om ook aan deze zaken de nodige aandacht te besteden. Door in een vroeg stadium van een planningsproces deze reflex te maken, hoeft ruimte voor kinderen en jongeren geen beperkingen in te houden voor ontwikkelingen langs beide kanten. Zo kunnen bufferzones tussen de verschillende bestemmingsgebieden tal van spelmogelijkheden bieden en mogelijk laten.

Binnen dit advies willen we nog eens extra wijzen op de problematiek van **zonevremde jeugdverblijfcentra**. Ongeveer de helft van de kampplaatsen is zonevremd. In 2005 werd hierover een parlementaire vraag gesteld die leidde tot een resolutie in het Vlaams Parlement op 24 mei 2006. Het werkmiddel was een rondetafel conferentie op 2 juli 2007. Zowel de ministers van Jeugd, Toerisme, Landbouw en Platteland, Leefmilieu als Ruimtelijke Ordening waren aanwezig. Er werd een taskforce opgericht met als doelstelling de opmaak van een ruimtelijk afwegingskader voor zonevremde jeugdverblijfcentra. De afbakening van de buitengebieden kan hierbij een belangrijke rol spelen. Voor een zonevremd jeugdverblijfcentrum zijn er **planologisch heel wat perspectieven** op voorwaarde dat het mee opgenomen wordt in één van de **actiegebieden**. We willen dan ook vragen om hier tot op perceelsniveau aandacht aan te besteden. Indien een jeugdverblijfcentrum in een actiegebied ligt, pleiten we ervoor om het engagement van de Vlaamse Regering mee op te nemen door bij de **opmaak van gewestelijke RUP's** onderzoek te doen naar verruimde mogelijkheden. In het kader van ruimtelijke ordening is het belangrijk om voor jeugdverblijfcentra aandacht te besteden aan de factor omgeving. Het kunnen aanbieden van speel- en/of sportruimte, een kampvuurplaats of een extra terrein waar tenten kunnen bijgeplaatst worden, is bijvoorbeeld een grote troef.